

Београд - Др Владимир Ивановић, сарадник београдског Института за савремену историју објавио је књигу „Југославија и Немачка 1965-1973“, а докторирао је на тему наших гастарбајтера. Не можете докторирати на ту тему, а да не потражите чувени, он каже, центлменски споразум Тито-Брант. Гастарбајтери јесу били тема тог споразума, а ни дунавске Швабе ни њихова имовина - нису. Ни поменути. „То немате као отворено питање, па извлачим закључак да се то питање тада и раније подразумевало као решено, да се о томе не преговара“, каже Ивановић за Данас.

При презентацији Нацрта закона о враћању одузете имовине и обештећењу потпредседник Владе Србије Божидар Ђелић је рекао да не очекује да се појави већа група странаца са захтевима за реституцију одузете имовине, а да је питање имовине Немаца решено споразумом Тито-Брант.

„Ђелић је ту делимично у праву јер ја као научник историчар, који се бави тим питањем, нисам нашао споразум Тито-Брант. Мислим да тај споразум постоји, али је из неких разлога извучен и ја га нисам добио на увид ни у архиву нашег Министарства иностраних послова, нити сам га нашао у архиву Министарства иностраних послова Немачке, а истраживао сам тамо 2008. године“, каже др Ивановић за Данас и сматра да је „врло могуће да је Ђелић тражио да му се из архива достави тај споразум који је склоњен“. Ивановић, међутим, потврђује да је службену забелешку о споразуму нашао, да је нашао доста других докумената који о његовом постојању сведоче, али нити у забелешци нити у било ком другом документу „питање Немаца се не помиње нигде експлицитно“. Ивановић каже да су преговори између Немачке и Југославије вођени тајним каналима, од поновног успостављања дипломатских односа 1968. године па све до 1973. године када су се у априлу југословенски председник Тито и немачки канцелар Вили Брант састали и склопили споразум. „Питање Немаца као такво, дунавских Шваба, оно се не спомиње уопште ни у једном контексту као проблем између две земље. Појављује се проблем немачких гробља овде, проблем екстремне југословенске емиграције у Немачкој, проблем економских односа, Југославија тражи да Немачка више улаже у њену привреду због дефицита, проблем заштите југословенских радника тамо, али ни у једном тренутку се ту не поставља питање дунавских Немаца, из простог разлога што се сматра да је решено“, каже Ивановић. Он подвлачи да се у документима којима је имао

приступа као једно од најотворенијих питања појављује питање обештећења жртава нацистичких прогона. Овај детаљ је веома битан и за будући закон о реституцији у Републици Србији јер се из њега имплиците може закључити да је Југославија ово обештећење наплатила. „Југославија је била једина социјалистичка земља усмерена на западну Немачку и Брант је захтевао од Тита да се споразум који ће међу њима бити склопљен ни једном речју не назове обештећење јер је постојала опасност да у том тренутку остале земље источног блока затраже од Немачке да на исти начин на који је обештетила Југославију обештети и њих. То би довело у питање процес нормализовања односа са источним блоком које је било основ политике Вилија Бранта.“

Др Ивановић тврди да је Југославија седамдесетих година од овог споразума живела. Сем обештећења жртава нацистичких прогона, тај се споразум на невероватно занимљив начин ослањао и на рад односно уштеђевину наших радника на привременом раду у иностранству, која је тада по Ивановићевим речима износила неколико милијарди марака. Испада да су они својом уштеђевином кредитирали Југославију, а да то нису ни знали.

„Тито је склопио један врло промућуран споразум од кога је Југославија и те како имала користи. Између осталог, Југославија је добила помоћ у вредности око милијарду марака, што су онда биле јако велике паре, склопљен је низ привредних аранжмана, зато сте ви имали производњу фолксвагена у Сарајеву и слично јер имате просто зближавање западно-немачких и југословенских фирми и њихов наступ на тржиштима трећег света“, каже Ивановић. Како је већ поменуто, предмет споразума били су и наши гастарбајтери у Немачкој. „Југославија је као кредит добила такође и уштеђевину југословенских гастарбајтера насталу до склапања споразума 1973. године, наравно немачка влада је била гарант да ће та уштеђевина бити враћена. Како се то даље развијало, ја то не знам, али је требало да те паре буду инвестиране у привреду Југославије“.

„Тито наравно никада није нашао за сходно да изађе и објасни људима да су Немци исплатили обештећење везано за Други светски рат и да је тиме то питање завршено и за Југославију и за Немачку“, каже Ивановић и додаје да је, међутим, једна Брантова реченица од великог значаја, Брант је наиме рекао да Немачка не може да се враћа у прошлост, а ли да не може ни да заборави своју прошлост и да отворена питања из прошлости треба решити, али тако да обе стране буду задовољне. „Том Брантовом реченицом је стављена тачна на питање обештећења, на питање реституције и на све живо“, закључује Ивановић.

После Другог светског рата у Немачкој су постојале јаке избегличке организације, па је

чак постојало и Министарство за прогнане и избеглице које је тражило да услов за нормализацију односа мора да буде обештећење дунавских Шваба. Брант је 1966. године постао немачки министар иностраних послова, наредних година је то министарство укинато.

(Данас)